

ეკონომიკური თეორიის თანაგედროვე პრობლემები

კორონა პანდემია, როგორც გლობალიზაციის დეფექტი და ეფექტი

უშანგი სამადაშვილი

ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტის ეკონომიკისა და ბიზნესის
ფაკულტეტის ასოცირებული პროფესორი,
ეკონომიკურ მეცნიერებათა დოქტორი

რეზიუმე

გლობალურ ეკონომიკაში, ანუ ეკონომიკურად დაკავშირებულ ქვეყნებში, თავისუფლად მოძრაობს არა მხოლოდ საქონელი, კაპიტალი, სამუშაო ძალა, ცოდნა თუ ტურისტი, არამედ ეპიდემიაც, რომელიც იძენს თვისებრივად ახალი, გლობალური დაავადების ანუ პანდემიის სახეს და დიდ ზიანს აყენებს მთლიანად გლობალურ ეკონომიკას. ამ შემთხვევაში კორონა პანდემია ცალსახად გლობალიზაციის დეფექტია, რადგანაც მოიცავს მსოფლიოს ყველა კონტინენტი ქვეყნებითურთ (ანტარქტიდის გარდა) და ჩაითრია კრიზისში.

ზემო ჩამოთვლილ დეფექტებს, რომელიმე ცალკე აღებული ქვეყანა ვერ გაუმკლავდება. ამიტომაც, დღევანდელი რეალობიდან გამომდინარე, კორონა პანდემიის წინააღმდეგ ბრძოლაში სოლიდარულია მსოფლიოს ყველა ქვეყანა, მათ შორის ერთმანეთთან დაპირისპირებული ქვეყნებიც. ეს კი, უდაოდ, გლობალიზაციის პოზიტიურ ეფექტზე მეტყველებს.

საკვანძო სიტყვები: კორონა პანდემია, გლობალიზაციის დეფექტი, გლობალიზაციის ეფექტი, კრიზისი, პოპულისტური პოლიტიკა, რეალისტური პოლიტიკა, წინაკრიზისული, ანტიკრიზისული, პოსტკრიზისული მენეჯმენტი.

ძირითადი ტექსტი

გლობალიზაცია არის მსოფლიოს ერთ დიდ ქვეყნად გადაქცევა. გლობალიზაცია არა სტატიკური, არამედ დინამიური, მიმდინარე პროცესია, რომელიც აღრმავებს და აფართოებს ქვეყნებს შორის ურთიერთკავშირებს. დღევანდელი რეალობიდან გამომდინარე კი, ამ ერთიან, გლობალურ ეკონომიკაში, ანუ ეკონომიკურად დაკავშირებულ ქვეყნებში, თავისუფლად მოძრაობს არა მხოლოდ საქონელი, კაპიტალი, სამუშაო ძალა, ცოდნა თუ ტურისტი, არამედ ეპიდემიაც, რომელიც იძენს თვისებრივად ახალი, გლობალური დაავადების ანუ პანდემიის სახეს და დიდ ზიანს აყენებს მთლიანად გლობალურ ეკონომიკას. **ამ შემთხვევაში კორონა პანდემია ცალსახად გლობალიზაციის დეფექტია, რადგანაც მოიცვა მსოფლიოს ყველა კონტინენტი ქვეყნებითურთ (ანტარქტიდის გარდა) და ჩაითრია კრიზისში.**

დასაწყისში მოკლედ შევჩერდეთ კორონა პანდემიის არსზე და გენეზისზე. 2019 წლის 26 დეკემბერს პნევმონიის 4 არასტანდარტული შემთხვევა დაფიქსირდა **ჩინეთის მილიონიან ქალაქ ვუჰანში**. 30 დეკემბერს დაიწყო მისი გავრცელება. 31 დეკემბერს ვუჰანის ჯანდაცვის კომისიამ განგაშის სიგნალი გადასცა ჩინეთის ჯანდაცვის ეროვნულ კომისიასა და ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციას. 7 იანვარს აღმოჩენილი იქნა ვირუსი SARS-CoV-2. 20 იანვარს ამ ვირუსით გამოწვეულ დაავადებას ეწოდა კოვიდი-19. **23 იანვარს დაიხურა ქალაქი ვუჰანი**. 30 იანვარს ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციამ გამოაცხადა საგანგებო მდგომარეობა საზოგადოებრივ ჯანდაცვაში საერთაშორისო მასშტაბით, 11 მარტს ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციამ COVID-19 პანდემიად გამოაცხადა. **მას შემდეგ პანდემიის ცენტრმა ჩინეთიდან ევროპაში, აშშ-ი და აქედან მთელ მსოფლიოში გადინაცვლა და გავრცელდა 191 ქვეყანაში. COVID-19-ის სიმპტომებია: მაღალი სიცხე, ქოშინი, მშრალი ხველა, ყნოსვისა და გემოს შეგრძნების გაქრობა.**

ამთავითვე შევნიშნავთ, რომ კორონა პანდემია არ არის უპრეცედენტო. ამ დრომდე მსოფლიოს 60-მდე პანდემია აქვს გადატანილი. კოვიდ-19, მასშტაბით სადღაც შუაშია. თავად

პანდემია იმდენად დამანგრეველი არ არის, რამდენადაც მიღებული ზომები, რომლებმაც უდიდესი ეკონომიკური კრიზისი გამოიწვია. ეს პანდემია, ალბათ, არ იქნება ისეთივე ცუდი, როგორც **1918 წლის ესპანური გრიპი** იყო, რომელმაც **მსოფლიო მოსახლეობის 2-3 პროცენტი ანუ 50 მლნ ადამიანი** შეიწირა (**ფერგიუსონი, 2020 .06. 11**).

ამერიკის შეერთებულმა შტატებმა ანტიკრიზისული ზომებისთვის უკვე მიმართა 3 ტრილიონი აშშ დოლარი. მსოფლიოს ამ უმდიდრესმა ქვეყანამ შეწყვიტა გამდიდრება. ამის მიზეზია კორონავირუსი. შეერთებულ შტატებში, ჯერ კიდევ ფართომასშტაბიანი საკარანტინო მოქმედების დაწყებამდე, მსოფლიოს უმსხვილესი ეკონომიკა დაეცა და მის ისტორიაში ათწლიანი აღმავლობის ფაზა დასრულდა. მთლიანობაში, სსფ-ის წინასწარი შეფასებით, სახელმწიფოების დახმარებისთვის გაღებული იქნება 9 ტრილიონი დოლარი. ეს კი მსოფლიოს მშპ-ის (87 ტრილიონი აშშ დოლარი) დაახლოებით მეათედია, რაც 2008-2009 წლის მსოფლიოს ფინანსური კრიზისის ხარჯებს ბევრად აღემატება. იმ ხანად უმსხვილესმა ქვეყნებმა 1 ტრილიონ დოლარზე ნაკლები დახარჯეს (**Калмыков, 29 апреля 2020**).

კორონავირუსმა და კარანტინმა მძიმედ დატვირთა, ასევე, ევროპული ეკონომიკა, რომელიც მსოფლიოში სიდიდით მეორე ქვეყანაა ამერიკის შემდეგ. სამწუხაროდ, ყველაზე ცუდი მოლოდინები სრულდება: ევროკავშირი უარესდება უფრო სწრაფად, ვიდრე დანარჩენი მსოფლიო. ევროსტატის ბოლო დროინდელი მონაცემების თანახმად, 2020 წლის პირველ სამ თვეში ევროკავშირის ეკონომიკა შემცირდა 3.5% -ით. ამ ტემპით ის წელიწადში 13% -ით დაეცემა და ევროპა თითქმის 2 ტრილიონ ევროს ვერ მიიღებს. ამასთან, მას იმდენივე თანხის დახარჯვა მოუწევს ვირუსთან და კრიზისთან ბრძოლაში. ეს მაშინ როდესაც აშშ-ის ეკონომიკა შემოიფარგლა 4,8%-ი შემცირებით (**Европа, 1 мая 2020**).

ჯონს ჰოპკინსის უნივერსიტეტის 2020 წლის 13 ივნისის მონაცემებით, მსოფლიოში 6 541 236-ზე მეტი ადამიანია დაინფიცირებული, 387 960-ზე მეტი კი გარდაცვლილი. ახლა

ლიდერებში არიან - აშშ, დიდი ბრიტანეთი და იტალია, სადაც დაავადების გავრცელება ექსპონენციალურია და თან ახლავს გაზრდილი სიკვდილიანობა. მსოფლიოს ყველა ქვეყანას შორის Covid-19 – დან ყველაზე მეტად დაზარალდა შეერთებული შტატები, სადაც ინფიცირებულია 1 872 660 და დაღუპულია **114 669** ადამიანი. (**Коронавирус: 2020**)

უფრო კონკრეტულად 2020 წლის 4 ივნისისთვის კორონა ვირუსით დაინფიცირებულთა და დაღუპულთა მონაცემები ქვეყნების მიხედვით ასე გამოიყურება (იხ ცხრილი №1)

ცხრილი №1

კორონა ვირუსით დაინფიცირებულები და დაღუპულები ქვეყნების მიხედვით 13/06/2020

ქვეყნები	ინფიცირებული	დაღუპული
აშშ	1 872 660	107 614
დიდი ბრიტანეთი	281 661	39 904
იტალია	234 013	33 689
ბრაზილია	614 941	32 548
საფრანგეთი	186 028	29 021
ესპანეთი	240 660	27 133

წყარო: Коронавирус в России и в мире. Последние новости.

<https://topspb.tv/news/2020/05/24/koronavirus-v-rossii-i-v-mire-po-slednie-novosti/>

მსოფლიოში კორონა ვირუსით დაინფიცირებულთა პირველი ათეული ასე გამოიყურება (იხ.ცხრილი № 2)

10 ქვეყანა, სადაც კორონა ვირუსით დაინფიცირებულები ყველაზე მეტია 13/06/2020

ქვეყნები	ინფიცირებული
აშშ	1 872 660
ბრაზილია	614 941
რუსეთი	449 834
დიდი ბრიტანეთი	281 674
ესპანეთი	240 660
იტალია	234 013
ინდოეთი	226 713
საფრანგეთი	186 028
გერმანია	184 472
პერუ	183 198

წყარო: Коронавирус в России и в мире. Последние новости.

<https://topspb.tv/news/2020/05/24/koronavirus-v-rossii-i-v-mire-poslednie-novosti/>

ცხრილიდან გამომდინარე, კორონავირუსით დაინფიცირებულთა რაოდენობით მსოფლიოში პირველ ადგილზეა აშშ, მეორეზე ბრაზილია და მესამეზე რუსეთი. რუსეთში ახალ დაავადებულთა რაოდენობა ყოველ კვირას ხსნის რეკორდებს. ეპიდემიის პიკი და კლება ჯერ კიდევ არ ჩანს. რუსეთის ფედერაციაში კორონავირუსის დინამიკა ევროპის ქვეყნების მსგავსია, მაგრამ ეპიდემიის განვითარებას დროში ჩამორჩება დაახლოებით ორი კვირით. რუსეთში სიკვდილიანობის ოფიციალური მაჩვენებლები ჯერ მნიშვნელოვნად დაბალია 5 528.

ერთი და იგივე ტენდენცია შეინიშნება ყველა იმ ქვეყანაში, რომელიც ყველაზე მეტადაა დაზარალებული პანდემიით: უა-

მრავი ადამიანი დაინფიცირდა საჭაერო და სახმელეთო ტურისტული მგზავრობის, მასობრივი კულტურული, რელიგიური ან სპორტული ღონისძიების დროს, როდესაც ხალხი, რამდენიმე საათის განმავლობაში ახლოს იყო ერთმანეთთან: ისინი ხელი-ხელ ჩაჭიდებული იყვნენ, ერთმანეთს კოცნიდნენ, ცვლიდნენ სასმისებს და სხვა. სწორედ ამან შეუწყო ხელი ინფიცირებულითა რიცხვის ელვისებური სისწრაფით ზრდას.

იგივე აზრისაა ბონის უნივერსიტეტის პროფესორი ვირუსოლოგი ჰენრიხ სტრიკი, რომელიც სწავლობს და იკვლევს Covid-19-ის კლასტერულ დაავადების სიხშირის მაჩვენებელს: "ჩვენ ვხედავთ ერთსა და იმავე ფაქტს მთელს მსოფლიოში: სადაც ადამიანები ერთად მღერიან, ცეკვავენ, ილხენენ ვირუსი უფრო სწრაფად ვრცელდება". ყოველივე ზემოთ თქმული განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია გავითვალისწინოთ ტრადიციულ დღესასწაულებისას, რომლებიც ბევრ ქვეყანაში ზაფხულის შემოსვლასთან არის დაკავშირებული.

ჩინეთი მსოფლიოში პირველი ქვეყანაა, რომელმაც უკვე გაიარა კორონავირუსით დაავადებულობის პიკი. ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციის აზრით **ეპიდემიის პიკს** მაშინ აქვს ადგილი, როდესაც ახალი დაინფიცირებულთა რაოდენობა გარკვეული პერიოდის განმავლობაში უცვლელია, ხოლო შემდეგ იწყებს კლებას.

ცხადია, ზემო ჩამოთვლილ დეფექტებს, რომელიმე ცალკე აღებული ქვეყანა ვერ გაუმკლავდება. ამიტომაც, დღევანდელი რეალობიდან გამომდინარე, კორონა პანდემიის წინააღმდეგ ბრძოლაში სოლიდარულია მსოფლიოს ყველა ქვეყანა, მათ შორის ერთმანეთთან დაპირისპირებული ქვეყნებიც. **ეს კი, უდაოდ, გლობალიზაციის პოზიტიურ ეფექტზე მეტყველებს.**

ცნობილია, რომ ეკონომიკა ყოველთვის აღმავალი ხაზით არ ვითარდება, ციკლური ხასიათიდან გამომდინარე ზოგჯერ ექცევა კრიზისულ სიტუაციაში. ასეთ ვითარებაში, სტაბილური, მშვიდი ჩვეულებრივი მდგომარეობის მართვის რეჟიმისაგან განსხვავებით, ქვეყანას უნდა გააჩნდეს ანტიკრიზისული ანუ ავარიული მოქმედებების გეგმა და ექსტრემალური მართვის

რეჟიმი. ზოგის აზრით კორონა ვირუსით გამოწვეული კრიზისი არის საშინელება და პასიურად ელის მის დამთავრებას. მაგრამ წინაკრიზისული, ანტიკრიზისული და პოსტკრიზისული მენეჯმენტის ცოდნითა და მომავლის ხედვით აღჭურვილ ჭეშმარიტ ლიდერებს მშვენივრად ესმით, რომ კრიზისი ბადებს არა მხოლოდ ახალ რისკებსა და გამოწვევებს, არამედ ახალ შესაძლებლობებსაც, რომ კრიზისი საუკეთესო დროა ლიდერობისათვის. მიდის ძველი და მოდის ახალი სისტემა. და ის, ვინც ფლობს უნიკალურ გონებას, ამ ახალ სისტემაში იპოვის ახალ შესაძლებლობებს, კონკურენტუპირატესობას, საკუთარ საქმეს, სამუშაო ადგილს, რომელიც მოიტანს არა მარტო ფულს, არამედ ბედნიერებასაც.

კორონავირუსის პანდემიამ ცხადი გახადა გლობალური მიწოდების ჯაჭვის კონცენტრირებულობის პრობლემა და მსოფლიოს დამოკიდებულება ჩინეთში განთავსებულ საწარმოებზე. შესაბამისად, რა განვითარებაც არ უნდა ქონდეს შექმნილ მდგომარეობას, სულ ცოტა, უნდა ველოდოთ, რომ კომპანიები ეცდებიან რისკების დივერსიფიცირებას და აღარ კონცენტრირდებიან მხოლოდ ერთი წარმოების ადგილზე, როგორც ეს თავის დროზე დაბალი ხარჯების ფაქტორის გამო ჩინეთში გააკეთეს. მაგრამ, თუ აქამდე მხოლოდ დაბალი დანახარჯები იყო ჩინეთში წარმოების გადატანის შესახებ გადაწყვეტილების მიღებისას მთავარი ფაქტორი, დღეს აღნიშნულს ამერიკის შეერთებულ შტატებსა და ჩინეთს შორის სავაჭრო ომისა და Covid-19-ის პანდემიის ფაქტორები დაემატა და მწარმოებლებს, ამ კუთხით რისკის დივერსიფიცირების საჭიროება დაანახა. სწორედ ამიტომ, განვითარებადი სამყაროსთვის, მათ შორის საქართველოსთვის ამ მიმართებით ახალი შესაძლებლობა გაჩნდა და ახლა მთავარია ჩვენმა ქვეყანამ შეძლოს სწორი სტრატეგიით აღნიშნული შესაძლებლობის გონივრული და წარმატებული გამოყენება. **ამგვარად, კორონა პანდემია არის ახალი შესაძლებლობა საქართველოს გლობალურ ღირებულებათა ჯაჭვში ჩაბმისა და ეკონომიკის განვითარების ვექტორების დივერსიფიკაციისა.**

ავტორის ვარაუდით, ბევრ განვითარებულ ქვეყანაში (გა-

ნსაკუთრებით იმ ქვეყნებში, სადაც მაღალია პენსიები და სიკვდილიანობა) პანდემიით დაღუპვის გამო შემცირდება პენსიონერთა რაოდენობა და შესაბამისად ბიუჯეტიდან საპენსიო ხარჯები. ეკონომიკის ნაკლებ დატვირთულობის გამო დაიზოგება რესურსები და ნაკლებ დაბინძურდება ეკოლოგია. ამასთან, ბევრ ქვეყანაში, სხვა თანაბარ პირობებში, ცხოვრების დონე ამაღლდება მოსახლეობის რაოდენობის შემცირების ხარჯზე, რაც პანდემიით გამოწვეული ეკონომიკური ზრდის შენელების გარკვეულ კომპენსირებას მოახდენს.

საქართველო არ არის გარემოსაგან იზოლირებული კუნძული და ცხადია, ყველა პრობლემა, რაც კორონავირუსის გამო მსოფლიო ეკონომიკაში იქმნება, ჩვენს ქვეყანაზეც აისახება. **სწორედ ამიტომ საქართველოში, როგორც გლობალური ეკონომიკის ნაწილში, მთავრობის მიერ 2020 წლის 28 იანვარს შეიქმნა საკოორდინაციო საბჭო, 26 თებერვალს ქვეყანას ჰყავდა პირველი ინფიცირებული და საგანგებო მდგომარეობა გამოცხადდა 21 მარტს, რომელიც გაგრძელდა 23 მაისამდე (Пандемия, 15 июня, 2020).**

2020 წლის 13 სექტემბრისათვის საქართველოში კორონავირუსის 2227 შემთხვევაა დადასტურებული. განკურნებულთა რაოდენობა სულ 1369-ს შეადგენს. კორონავირუსის შედეგად ქვეყანაში 19 პაციენტი გარდაიცვალა. კარანტინის რეჟიმში იმყოფება 5 882 მოქალაქე, ხოლო სტაციონარში მეთვალყურეობას 390 ადამიანი გადის. ამასთან, უცხოეთიდან სამკურნალოდ გადმოყვანილია საქართველოს 41 მოქალაქე. ეს მაჩვენებლები უკეთ გამოიყურება არა მხოლოდ რეგიონის(აზერბაიჯანში კორონავირუსით გარდაიცვალა 543, სომხეთში-833 ადამიანი), არამედ მსოფლიოს ქვეყნებთან შედარებითაც (<https://sputnikgeorgia.>)

ამიტომაცაა, რომ იმ ქვეყნებს შორის (ჩერნოგორია, თურქეთი, საბერძნეთი კვიპროსი, საქართველო, ისლანდია, მექსიკა, ხორვატია), რომლებმაც შეანელეს ან შეაჩერეს კორონავირუსის გავრცელება და რამდენიმე თვიანი კარანტინის შემდეგ დაიწყეს შეზღუდვების მოხსნა და საზღვრების გახსნა, საქართვე-

ლოც მოხვდა. ეს იმიტომ, რომ 3.7 მილიონი მოსახლის ფონზე, ქვეყანაში ვირუსით გარდაცვალების მხოლოდ 19 შემთხვევა ფიქსირდება და **ცხრამეტივე შემთხვევაში პაციენტებს თანდა-რთული დაავადებები ჰქონდათ.**

სამართლიანობა მოითხოვს აღინიშნოს, რომ სხვა ქვეყნებთან შედარებით საქართველოში კორონავირუსის გავრცელების შე-ნელების ერთ-ერთი მთავარი მიზეზი ქვეყნის ხელისუფლების, მედიცინისა და მოსახლეობის სწრაფი რეაგირება და ეფექტიანი თანამშრომლობაა. საქართველომ კორონავირუსის გამო დროე-ბით შეწყვიტა პირდაპირი ფრენები ჩინეთთან, ირანსა და იტა-ლიასთან. ასევე შემოიღო შეზღუდვები და რეკომენდაციები: 1.დარჩით სახლში; 2.სახლში დაიცავით სისუფთავე; 3.ნაკლები მობილობა, გადაადგილება საზოგადოებრივი ტრანსპორტით; 4.სახლიდან გამოსვლისას გამოიყენეთ პირბადე; 5. ადამიანებ-თან ურთიერთობისას დაიცავით დისტანცია 1.5-2 მეტრი; 6.თე-რმოს-კრინინგი; 7.სადეზინფექციო საშუალებები და სხვა.

აღნიშნული წარმატების ფინანსურ უზრუნველყოფაში კი თავისი წვლილი შეიტანა საერთაშორისო ორგანიზაციებიდან ქვეყნის ეკონომიკური ხელისუფლების აქტიური მეცადინეო-ბით მიღებულმა ფინანსურმა დახმარებამ 3,5 მილიარდი დოლა-რის ოდენობით, რომელიც მოხმარდება ანტიკრისისულ გეგმას. კონკრეტულად: 1) მილიარდ 35 მილიონი ლარი მოხმარდება მოქალაქეებზე ზრუნვას და მათ სოციალურ დაცვას; 2) 2 მი-ლიარდ 110 მილიონი ლარი-ეკონომიკაზე ზრუნვას და მეწარმე-ობის მხარდაჭერას. კონკრეტულად, ბიუჯეტის დანაკლისის შევსებას; ეროვნული ბანკის სავალუტო რეზერვებისა და კომ-ბანკების სავალდებულო რეზერვების შემნას მათი ლიკვიდო-ბისათვის და კერძო სექტორის მხარდაჭერას; 3) 350 მილიონი მოხმარდება ჯანდაცვის სისტემის გაძლიერებასა და პანდემი-ასთან ბრძოლას.

თუმცა, მიღებულ დახმარებასთან ერთად ხელისუფლება იძულებული გახდა, ჯანდაცვის საერთაშორისო ორგანიზა-ციების პროტაკოლით გათვალისწინებული რეკომენდაციები სრულად შეესრულებინა და ზოგიერთ ეროვნულ-ტრადიციული

დღესასწაულის (ვთქვათ, აღდგომის, ქორწილის, ქელების, ძეობის და ა.შ.) ჩვეულ აღნიშვნაზე უარი ეთქვა. **და აქ არაფერია გასაკვირი, ცნობილი სიბრძნის თანახმად, „ვის პურსაც მიირთმევ, სიმღერაც იმისი უნდა იმღერო!“**

დონორებთან ერთად შემუშავდა, ასევე, საპროგნოზო მაჩვენებლები საქართველოს ეკონომიკაზე პანდემიის ნეგატიური გავლენის შესახებაც. სავარაუდოდ ეკონომიკური ზრდა შემცირდება -4%-ით; ბიუჯეტის შემოსავლები შემცირდება 1, 8 მლრდ ლარით; ბიუჯეტის მიმდინარე ხარჯები კი შემცირდება 300 მლნ ლარით.

გასათვალისწინებელია ისიც, რომ ადამიანთა ჯანმრთელობა, არსებობა და განვითარება დამოკიდებულია არა მხოლოდ კორონა პანდემიასთან გამკლავებაზე, არამედ ადამიანთა არსებობისა და განვითარების განმსაზღვრელი სფეროს, ეკონომიკის პოსტკრიზისულ ამოქმედებაზეც. **წინააღმდეგ შემთხვევაში კორონა ვირუსით გარდაცვლილ ადამიანებს დაემატება შიმშილით დაღუპული ადამიანები, რაც მასშტაბით ბევრად მეტი იქნება.**

საყოველთაოდ ცნობილია, რომ ჩინეთი გლობალური ინდუსტრიული ჰაბია. მრეწველობის უდიდესი ნაწილი იქ არის კონცენტრირებული. შუალედური პროდუქციის გამოშვების 20% სწორედ ჩინეთზე მოდის. შესაბამისად, კორონავირუსის გავრცელება, მათ შორის ჩინეთში, უარყოფით გავლენას მოახდენს არა მარტო ჩინეთის, არამედ გლობალურად ეკონომიკაზე, რადგან გეოგრაფიული დაშორების მიუხედავად, დღეს მსოფლიო ეკონომიკა საკმაოდ ინტეგრირებულია. **საქართველოც ამ ეკონომიკის ნაწილია და ექსპორტი და ტურიზმია ის დარგები, რომლებსაც ყველაზე დიდი დარტყმის საფრთხე ემუქრება.**

ამ ეტაპზე, ეკონომიკური გაურკვეველობის ანუ მომავლის შესახებ ინფორმაციის ნაკლებობის პირობებში, ძნელია ზუსტი შეფასებების გაკეთება თუ რა გავლენა ექნება კორონავირუსს საქართველოს ეკონომიკაზე. მაგრამ თუ ვირუსმა გლობალური ეკონომიკის შემცირება გამოიწვია (რაც ამ ეტაპზე იკვეთება), მაშინ ეს ჩვენ ეკონომიკაზეც უარყოფითად აისახება.

1. ვირუსის ხანგრძლივობის მიუხედავად ნეგატიური გავლენა ტურიზმზე მოსალოდნელია. როგორც ითქვა, საქართველომ დროებით შეაჩერა პირდაპირი ფრენები ჩინეთთან, ირანთან და იტალიასთან. ამ ქვეყნების წილი მთლიან ვიზიტორებში და ტურიზმის შემოსავლებში მცირეა და ყოველთვიურად ფრენების აღდგენამდე მცირე შემოსავლები დაგვაკლდება. თუმცა, ვირუსთან დაკავშირებული პანიკის გამო, სავარაუდოდ სხვა ქვეყნის ვიზიტორებიც შეიკავებენ თავს მოგზაურობისგან და შესაბამისად აერპორტების შემოსავლები დაახლოებით 90%-ით შემცირდება და აქ დასამუშაურ 1400 თანამშრომელს დასაქმებისა და შემოსავლის მიღების საფრთხე შეექმნება.

2. ტურიზმის შემცირების შემთხვევაში, ასევე, მოსალოდნელია ნეგატიური გავლენა რესტორნებზე და კაფე-ბარებზე, სადაც 200 000 ადამიანია დასაქმებული. სარესტორნო ბიზნესი კორონავირუსის პანდემიის გამო მარტის პირველი ნახევარში დაიხურა და რესტორნების დიდი ნაწილი ამ დრომდე არ გახსნილა **(ახალი, 2020-06-10)**.

3. ამ კონტექსტში მოსალოდნელია უძრავ ქონების გაყიდვების შენელება, მათ შორის უცხოელების მხრიდან. შესაბამისად, მოსალოდნელია ბინათმშენებლობის შენელება, თუმცა, სახელმწიფო ინფრასტრუქტურული პროექტების გაგრძელება მშენებლობის სექტორის კლებას გარკვეულწილად შეანელებს.

4. კორონა ვირუსის შედეგად საშინაო და საერთაშორისო სამგზავრო ფრენები მკვეთრად კლებულობს. შესაბამისად, მსოფლიოში სანვაზე მოთხოვნა და ფასები ეცემა, რაც საქართველოსთვის, როგორც ნავთობ-იმპორტიორი ქვეყნისთვის ხელსაყრელია.

თუმცა, ნავთობის ფასების მნიშვნელოვან შემცირებას უარყოფითი ეფექტიც ახლავს, რადგან რუსეთიდან და აზერბაიჯანიდან შემცირდება ფულადი ნაკადების შემოდინება. ამასთან, ხსენებულ ქვეყნებში მოთხოვნის შემცირება და მისი გადართვა პირველადი მოთხოვნის საქონელზე, უარყოფითად აისახება ჩვენი ქვეყნის ექსპორტზე, რადგან ამ ქვეყნებში ქართული საქსპორტო საქონლიდან (ღვინო, სპირტიანი სასმე-

ლები, მინერალური წყლები, თხილი, კაკალი) არცერთი არ არის პირველადი საჭიროების პროდუქტი.

ჩემი აზრით, სხვა ქვეყნებთან შედარებით, საქართველოში ნაკლებ გავრცელებული კორონავირუსის წინააღმდეგ მიმართული ღონისძიებები რამდენადმე გაზვიადებულია, რამაც ეკონომიკა გარკვეული ხანი გააჩერა, დასაქმებულთა ერთი ნაწილი უმუშევარი დატოვა, სახელმწიფოს კმაყოფაზე ყოფნის პატერნალისტური ფსიქოლოგია გამოუმუშავა და გააზარმაცა. ასე მაგალითად, მთავრობის დადგენილების მიხედვით: ყველა ის დაქირავებით დასაქმებული პირი, რომელმაც ოფიციალურად მუშაობდა და კრიზისის პერიოდში, საგანგებო მდგომარეობის გამოცხადების შემდგომ დაკარგა სამსახური, შემოსავალი და ველარ იღებს ხელფასს, მიიღებს დახმარებას სახელმწიფოს მხრიდან, 1200 ლარის ოდენობით, 6 თვის განმავლობაში, რაც იმას ნიშნავს, რომ ეს ადამიანები ყოველთვიურად მიიღებენ 200 ლარს. კომპენსაციის მიღება შეეძლება იმ დაქირავებულებს, რომლებიც 2020 წლის პირველი სამ თვეში (იანვარი, თებერვალი, მარტი) ერთხელ მაინც აქვთ აღებული ხელფასი და ამის შესახებ მის დამქირავებელს საგადასახადო დეკლარაციათან ერთად შემოსავლების სამსახურში წარმოდგენილი აქვს ინფორმაცია იმის შესახებ, რომ ამ პირზე გაიცა ხელფასი. საკომპენსაციო სიაში ვერ მოხვდებიან ის პირები, რომლებზეც შემოსავლების სამსახურის ბაზაში დაფიქსირებულია, რომ მაისი-ოქტომბრის პერიოდში მათზე ამავე თვეში გაცემულია ხელფასი. მაგალითად, შესაძლებელია 15 მაისს დაქირავებულზე კომპანია „ა“-მ წარადგინა ინფორმაცია, რომ აპრილში მასზე არ გაუცია ხელფასი, მაგრამ კომპანია „ბ“-ს წარდგენილ დეკლარაციაში ჩანს, რომ ამავე პირზე გასცა ხელფასი. ამ შემთხვევაში, ეს პირი ვერ მოხვდება საკომპენსაციო სიაში.

ზემოთქმულიდან გამომდინარე, სახელმწიფო იმათ, ვინც საგანგებო მდგომარეობის გამოცხადების შემდგომ დაკარგა სამსახური და შემოსავალი, ეუბნება: მაის-ოქტომბერში თუ გინდათ, რომ მიიღოთ 200 ლარიანი კომპენსაცია არ უნდა დასაქმდეთ და არ უნდა გქონდეთ შემოსავალი!!! მამასადამე, სახელ-

მნიფო მინიმუმ 350 000 მოქალაქეს უბიძგებს უმუშევრობისკენ, ეკონომიკიდან ამოვარდნისაკენ!!!

აქვე ვიტყვით იმასაც, რომ საქართველოს სამეუნეო პრაქტიკიდან გამომდინარე, ფულადი შემწეობის მიმღებ სოციალურად დაუცველ ადამიანთა მასაში, ბევრია შრომისუნარიანი და შრომისუნარიან ასაკში, მაგრამ მუშაობის დაწყებას არ აპირებს, რადგან არაა დარწმუნებული იმაში, რომ ეს სამუშაო მისთვის იქნება სტაბილური და ხაგრძლივი. სოციალური შემწეობა კი, თუ 3-4 წლის განმავლობაში არაფერი შეიცვალა მეთოდოლოგიაში, მას გარანტირებული ექნება. გამოდის, რომ ამგვარი სოციალური დახმარების სისტემა მოსახლეობის აღნიშნულ ნაწილს აზარმაცებს და აპარაზიტებს. სხვათა შორის, 7500 უმუშევარს დასაქმებისათვის უშუამდგომლეს ოფიციალურ დამსაქმებლებთან, მაგრამ უმუშევრების მხრიდან უარი მიიღეს. იმიტომ, რომ ისინი თვითდასაქმებულები არიან არალეგალურად, იღებენ საკმაოდ ნორმალურ ანაზრაურებას, არ იხდიან მასზე საშემოსავლო გადასახადს და თანაც, როგორც ოფიციალურად დაუსაქმებლები ხშირად იღებენ სოციალურ დახმარებასაც.

მთავრობის გადანყვეტილებით დაპაუზებული საქართველოს ეკონომიკის მოსახლეობისათვის დასაწყისშივე მნიშვნელოვანი შეღავათი დანესდა: „ყველას, ვინც მოიხმარს 200 კილოვატზე ნაკლებ ელექტროენერგიას და 200 კუბურ მეტრზე ნაკლებ ბუნებრივ აირს, კომუნალური გადასახადი სამი თვის განმავლობაში სრულად დაუფინანსდება“. ოღონდ აქ პატარა უზუსტობაა. აღრეულია ერთმანეთში გადასახადი და გადასახდელი. რეალურად, შეღავათი ეხება კომუნალური მომსახურების გადასახდელს, რომელიც მიდის კონკრეტული კომპანიის ანგარიშზე და არა გადასახადს, რომელიც შედის ბიუჯეტში!

სახელმწიფოს ასეთი გულუხვობა იმიტაც უნდა აიხსნას, რომ ჩვეულებრივ, პარლამენტის საარჩევნო წელი, უფრო პოპულისტური სოციალური პოლიტიკით ხასიათდება, ვიდრე ეკონომიკის განვითარებისაკენ მიმართული რეალისტური პოლიტიკით. როგორც ჩანს, ამ მხრივ გამონაკლისი არც 2020 წლის საქართველოს პარლამენტის არჩევნები იქნება. ამაზე მე-

ტყველებს, როგორც მოწყვლადი ჯგუფების, ასევე სხვადასხვა სექტორისა და მოსახლეობის დიდი ნაწილის ფინანსური მხარდაჭერის მიზნით მთავრობის მიერ განხორციელებული ღონისძიებები. ამასთან, პენსიონერთა დიდი რაოდენობა და მცირე პენსიების მცირედით მომატება არჩევნებში სახელისუფლებო პარტიის გამარჯვების დიდ შესაძლებლობებს ქმნის, თუ რაიმე ფორსმაჟორულ მოვლენას არ ექნა ადგილი.

ავტორი მომხრეა, მიზნობრივი დახმარება გაძლიერდეს იმ ადამიანებისა, ვინც შექმნილი ვითარებით ყველაზე მეტად დაზარალდა და წინააღმდეგია „ვერტმფრენიდან მოსახლეობაზე ფულის მიმოხვევის“. იმიტომ, რომ მოსახლეობაზე ფულის საყოველთაო დარიგება აპასიურებს ეკონომიკურად აქტიურ მოსახლეობას, ინვესტ სოციალურ უსამართლობასა და ინფლაციის „აფეთქებას“, რაც გართულებს ხელმოკლე მოსახლეობის მიერ საარსებო საშუალებების შეძენას და, ზოგადად, ცხოვრების დონის ამაღლებას.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ნილ ფერგიუსონი. პანდემიაზე, დამანგრეველი ის ეკონომიკური ზომებია, რომელიც მივიღეთ. 2020-06-11. წყარო: <https://commerciant.ge/ge/post/pandemiaze-damangreveli-is-ekonomi-kuri-zomebia-romelic-miviget-amerikeli-profesori>

2. Европа подсчитала убытки от коронавируса. Худшие прогнозы сбываются. 1 мая 2020. <https://www.bbc.com/russian/features-52493422>

3. Коронавирус: полтора миллиона заболевших, скачок смертности в США и Британии <https://www.bbc.com/russian/news-52228287>

4. Пандемия коронавируса. Самое актуальное на 15 июня <https://www.rbc.ru/society/15/06/2020/5e2fe9459a79479d102bada6>

5. <https://sputnikgeorgia.com/caucasus/20200819/249244370/koronavirusiT-inficirebulTa-raodenoba-somxeTSi-42-aTass-aWar->

bebs.html

6. ახალი კრედიტის გაცემის არცერთი თხოვნა ბანკებმა განხილვაშიც არ მიიღეს 2020-06-10 <https://commersant.ge/ge/post/bankebs-natia-turnava-sxva-qveynis-ekonomikis-ministri-hgoniat-axali-kreditis-gacemis-arac-erti-txovna-bankebma-ganxilvashic-ar-miiges>

7.Алексей Калмыков. Коронавирус подрезал крылья Америке. Крупнейша экономика мира впала в депрессию. Би-би-си. 29 апреля 2020.

REFERENCES:

1.Neil Ferguson. On the pandemic, the economic measures we have taken are devastating. 2020-06-11. Source: <https://commer-sant.ge/ge/post/pandemiaze-damangreveli-is-ekonomikuri-zome-bia-romelic-miviget-amerikeli-profesori>

2.Europe has calculated losses from coronavirus. The worst predictions come true. May 1, 2020.<https://www.bbc.com/russian/features-52493422>

3.Coronavirus: one and a half million cases, a jump in mortality in the United States and Britain <https://www.bbc.com/russian/news-52228287>

4.Coronavirus pandemic. Most relevant for June 15 <https://www.rbc.ru/society/15/06/2020/5e2fe9459a79479d102bada6>

5.<https://sputnikgeorgia.com/caucasus/20200819/249244370/koronavirusiT-inficirebulTa-raodenoba-somxeTSi-42-aTass-aWar-bebs.html>

6.Banks did not consider any request for a new loan 2020-06-10 <https://commersant.ge/ge/post/bankebs-natia-turnava-sxva-qveynis-ekonomikis-ministri-hgoniat-axali-kreditis-gacemis-arac-erti-txovna-bankebma-ganxilvashic-ar-miiges>

7. Alexem Kalmykov. Coronavirus underwent cruising in the Americas. Major economies in the area of depression. The BBC. April 29, 2020.

THE CORONA PANDEMIC AS THE DEFECT AND EFFECT OF GLOBALIZATION

Ushangi Samadashvili

Associate Professor, Doctor of Economic Sciences,
Iv. Javakhishvili Tbilisi State University

RESUME

In the global economy, or economically connected countries, not only goods, capital, labor, knowledge, or tourism move freely, but also an epidemic that takes on the appearance of a qualitatively new, global disease or pandemic and does great damage to the global economy as a whole. In this case, the Corona pandemic is uniquely a globalization defect, as it has engulfed all the world's planets with countries (except Antarctica) and plunged into crisis.

The above-mentioned defects cannot be dealt with by any single country. Therefore, given today's reality, all countries in the world, including those that oppose each other, are in solidarity in the fight against the Corona pandemic. This undoubtedly has a positive effect on globalization.

Key words: Corona pandemic, globalization defect, globalization effect, crisis, populist policy, realistic policy, pre-crisis, anti-crisis, post-crisis management.